

Utrinki zgodovine od začetka 20. stoletja do druge svetovne vojne - ponavljanje in utrjevanje z uporabo izobraževalnih zgoščenk

Highlights of History from the Beginnings of 20th Century to World War II with Educational CD-ROM

Savina Radišek Kuhar
OŠ Primoža Trubarja Laško
Trubarjeva ulica 20, 3270 Laško
savina.radisek@guest.arnes.si

Povzetek

Uporabnost ene prvih izobraževalnih zgoščenk, Zgodovinski časovni trak, je pri pouku zgodovine še vedno velika. Učencem ponuja celovit pregled zgodovine. Novejši zgodovinski izobraževalni zgoščenci in spletni aplikaciji pokrivata obdobje prve svetovne vojne in Slovence v času prve svetovne vojne. Obogateni sta z interaktivnimi vsebinami in nalogami, kar poveča njuno pestrost in dinamičnost v primerjavi z Zgodovinskim časovnim trakom. Vsebina zgoščenk ustreza zahtevam učnega načrta tako za osnovne šole, kakor tudi učnim načrtom za pouk zgodovine v gimnazijah, srednjih strokovnih šolah, kakor tudi za poučevanje družboslovja v poklicnih šolah. Učitelju ob uporabi Zgodovinskega časovnega traku, novejše izobraževalne zgoščenske, ki obravnavajo posamezna zgodovinska dogajanja, odlično služijo pri metodi dela z računalnikom ali interaktivno tablo oziroma i-tablo, kakor tudi večjemu razumevanju in poglobljanju znanja.

Ključne besede: izobraževalna zgoščenska, aplikacija, interaktivna vsebina, učni načrt, učni pripomoček

Abstract

Applicability of one of the first educational CD – roms “Zgodovinski časovni trak” (“History timeline”) at the history lessons is still great. It enables a complete overview of the history. The latest educational CD – roms and e-application refer to the period of World War I and the history of Slovene people during that time. Both CD – roms contain e-learning content and tasks, which make them more varied and dynamic than the former “Zgodovinski časovni trak” (“History timeline”). The content of CD – roms meets the demands of history curriculum in primary schools, general secondary

school and secondary technical schools. In addition to this it is also appropriate for the teaching of social studies in secondary vocational schools. The latest educational CD – roms, which treat individual historical events, together with the first educational CD – roms “Zgodovinski časovni trak” (“History timeline”), are ideal for the computer assisted teaching and interactive board. What is more they facilitate understanding of the learning content and enable learners to deepen their understanding and knowledge of history.

Keywords: educational CD–rom, application, e-learning content, curriculum, learning aid

1 Uvod

Izobraževalne zgoščenke so v svetu že zelo uveljavljene kot kvalitetno učno sredstvo v izobraževanju. Pri nas se učitelji z njimi srečujejo šele v zadnjem desetletju. Poučevanje z njimi je zagotovo zanimivejše, nazornejše in kvalitetnejše.

Učenci ob pravilni uporabi niso samo opazovalci dogajanja, ampak tudi njegovi soustvarjalci. Delo je zasnovano tako, da zahteva tako od učitelja kot učencev aktivno vlogo. Osnovni namen je, da učence spodbudimo k samostojnemu, ustvarjalnemu in poglobljenemu razumevanju učne snovi ter bolj poglobljenemu in povezanemu znanju.

Zelo pomembno je, da se učitelji, ki zgoščenke uporabljajo, ustrezno usposobijo, da znajo izkoristiti vse njene možnosti. Nevarno je namreč, da zgoščanka postane samo podlaga za projekcijo in se zanemari njena interaktivna vrednost. Do uporabe je potrebno biti ustrezno kritičen. Uporablja naj se, kadar je to smiselno oziroma, ko omogoča bolj kakovostno uresničevanje učnih ciljev pouka zgodovine.

Primer učne ure izvedene z avtorskim učnim listom in uporabo zgodovinskih izobraževalnih zgoščenk Zgodovinski časovni trak, Prva svetovna vojna in Slovenci in prva svetovna vojna.

Na koncu vsakega učnega sklopa je najmanj ena učna ura namenjena ponavljanju in utrjevanju snovi. Učna ura, ki je predstavljena v prispevku, poteka v multimedijški učilnici. Prikazan je njen potek.

Dejavnosti vključujejo organizacijske postopke pouka ter tudi spretnosti, miselne procese in druge aktivnosti učencev.

Dejavnosti učitelja:

- v uvodu napove učne cilje, učno obliko dela in učno enoto,
- razdeli učne liste,
- posluša, komentira, usmerja jih k pravilni uporabi in razmišljanju,
- preveri odgovore,
- analizira njihovo počutje s pomočjo refleksije.

Dejavnosti učencev:

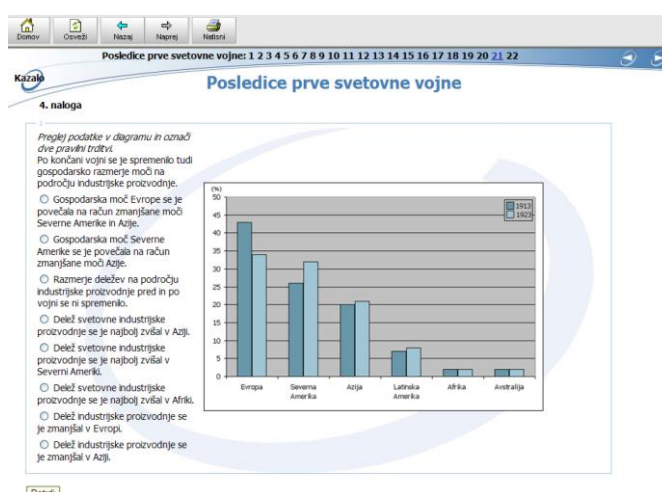
- za motivacijo si na Zgodovinskem časovnem traku ogledajo časovni trak od začetka 20. st. do druge svetovne vojne,
- s pomočjo zemljevidov, slikovnega gradiva in besedila učenec dobi nazorno predstavo o pomembnih ljudeh tistega časa, vojaškem, političnem dogajanju, tedanjih državnih tvorbah in takratnih gospodarskih razmerah (Kern,..., 2003),
- pojme pravilno umestiti na zemljevid,
- razloži pomen pojmov,
- s pomočjo nalog za ponavljanje utrjuje znanje in se sproti uči, po končanem reševanju učnega lista v dvojicah še individualno.

Učenci imajo na namizju računalnika pripravljene bližnjice do vseh treh zgoščenk.

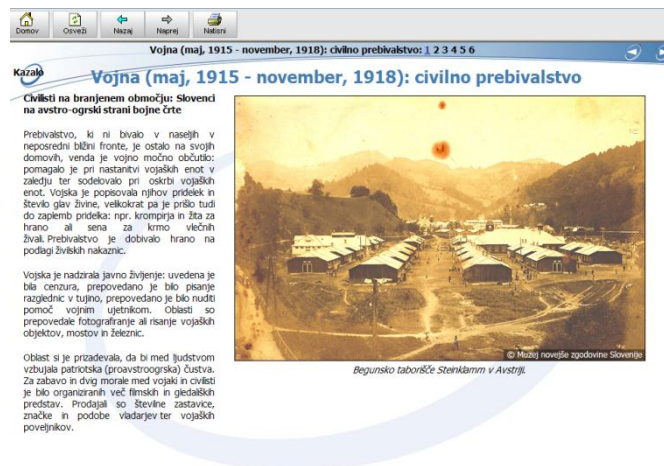
Uporaba posamezne zgoščene je odvisna od vsebine vprašanja. Učenci sami poiščejo ustrezno zgoščenko in posledično rešitev naloge (slika 1, slika 2 in slika 3).

Slika 1: Zgoščenska Zgodovinski časovni trak, 1996

Slika 2: Zgoščenska Prva svetovna vojna, 2007

Slika 3: Zgoščenka Slovenci in prva svetovna vojna, 2007

Sledi reševanje učnega lista (priloga 1). Delo poteka v dvojicah ali individualno (slika 4). Učenci iščejo odgovore in jih zapisujejo na učni list, analizirajo slikovno in komentirajo filmsko gradivo.

Zakaj se igra z denarjem?

Zgodovina 9

NA PRAGU 20. STOLETJA,

PRVA SVETOVNA VOJNA in

SVET MED SVETOVNIMA VOJNAMA

Z

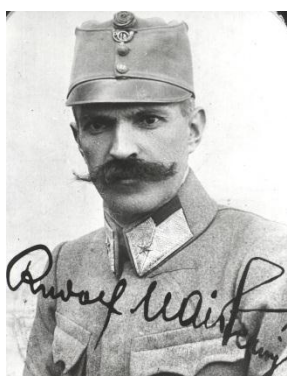
RAČUNALNIKOM IN ZGOŠČENKAMI

ZGODOVINSKI ČASOVNI TRAK,

PRVA SVETOVNA VOJNA

IN

SLOVENCİ IN PRVA SVETOVNA VOJNA

Kakšna je bila njegova vloga?

DELO V DVOJICAH

1. Ime in priimek: _____ in _____
2. Razred: _____
3. Datum: _____
4. Čas reševanja: 40'

Natančno preberita
naloge in jih pravilno
rešita. Želim vama
veliko uspeha.

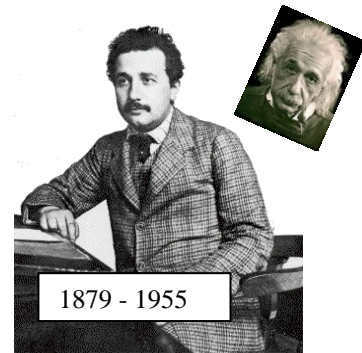

Avtorica učnega lista: Savina Radišek Kuhar, prof. zgodovine in geografije
Slikovno gradivo učnega lista: zgodovinske izobraževalne zgoščenke: Zgodovinski časovni trak
(1996), Prva svetovna vojna (2007) ter Slovenci in prva svetovna vojna (2007)

5. **ODGOVORE POIŠČITA V ZGOŠČENKI ZGODOVINSKI ČASOVNI TRAK**

6. I. DO PRVE SVETOVNE VOJNE

1. Na sliki je _____.
Napiši ime in priimek.
Leta 1905 je objavil svojo posebno _____
_____ in enačbo med _____
_____. Leta 1921 je dobil
_____.

2. Sigmund Freud (1856-1939) je skušal poskrbeti za

_____
_____

Pri prodiranju v pacientovo podzavest se je posluževal _____.

Okoli 1890 je razvil metodo proste asociacije - _____

3. IZSELJEVANJE

Od konca 19. st. in v začetku 20. st. se je izselilo, največ v Ameriko, okoli
_____ Slovencev. Kaj pomeni, da so postali izseljenci?

II. PRVA SVETOVNA VOJNA

1. Kdo je na sliki? _____

Kaj se mu je zgodilo? _____

Kakšna je bila posledica tega dogodka?

_____

2. Imenuj 4 vrste orožja iz prve svetovne vojne, ki so se bolj uveljavila šele v drugi svetovni vojni.

3. Zakaj so se med vojno morale zaposliti tudi ženske?
Napiši 2 razloga.

4. V ZGOŠČENKI PRVA SVETOVNA VOJNA SI OGLEDJTA

POSLEDICE PRVE SVETOVNE VOJNE IN REŠITA NALOGE OD

1. DO 5.

5. SOŠKA FRONTA

Slika prikazuje

_____.

V noči na 24. oktober 1917 je prišlo do

preboja fronte med _____ in

_____.

Imenovali so ga _____. Italijani so

avstrijsko-nemške čete ustavili šele na reki _____.

6. V ZGOŠČENKI SLOVENCİ IN PRVA SVETOVNA VOJNA SI OGLEDJTA FILM **SLOVENSKI VOJAK V VOJNI**

Priloga 1: Del učnega lista, Radišek Kuhar, 2010

Slika 4: Reševanje učnega lista, Radišek Kuhar, 2009

Po končanem reševanju učnega lista sledi povratna informacija o pravilnosti odgovorov.

Podrobna analiza ciljev zastavljenih za realizacijo učne ure, standardov znanja, rezultatov dela, kompetenc, didaktičnega pristopa in še drugih aktivnosti učnega pristopa je razvidna v dodatku (tabela 1).

2 Zaključek

Učenci uporabljajo zgoščenke kot učni pripomoček za usvajanje, utrjevanje in preverjanje znanja. Učitelju pa lahko odlično služita pri metodi dela z računalnikom ali interaktivno tablo. Izvedba takšne oblike učne ure je premik k zahtevnejšim učnim ciljem, kot sta razvoj kritične presoje in usposabljanje za samostojno učenje. Hkrati je ta oblika od nas zahtevala, da se zmanjša delež tradicionalnih učnih prijemov, ki temeljijo na metodah po večini v učitelja in snov usmerjenega transmisijskega pouka, na račun bolj interaktivno zasnovanega pouka, ki miselno in čustveno spodbudi učence k dejavnosti. Med učno uro se je spodbujalo vse več različnih oblik povezovanja učencev med seboj in z različnimi viri znanja, pri čemer je postopno naraščala njihova samostojnost in odgovornost za uravnavanje lastnega učenja med uro ter odgovornost za učne dosežke.

Učenci so bili med uro zelo motivirani, povečala se je njihova aktivnost in dosegali so dobre rezultate. Imajo aktivnejšo vlogo, zato jim je takšen način pouka zanimiv. Učitelj, je bil v tem primeru samo mentor (tutor, režiser), ki je učence usmerjal pri delu.

Ob vsesplošni poplavi različnih informacij sva ugotovili, da učenci takšen način dela sprejemajo veliko manj formalno kot standardne oblike pouka. Seveda pa je obstajala možnost, da bodo določene informacije za nekatere učence popolnoma nove, drugi pa bodo svoje znanje le še poglobili in utrdili. Na ta način se upošteva individualnost učencev. Z ustreznim doziranjem, osebnim stilom poučevanja ter s sodelovanjem učencev se lahko doseže zmagovito kombinacijo znanja, razumevanja, pomnjenja in zabave.

Viri in literatura:

- Zgodovinska izobraževalna zgoščenska: Zgodovinski časovni trak (1996). DSZ, Ljubljana.
- Zgodovinska izobraževalna zgoščenska: Prva svetovna vojna (2007). SVAROG, Maribor.
- Zgodovinska izobraževalna zgoščenska: Slovenci in prva svetovna vojna (2007). SVAROG, Maribor.
- Robnik, V. (2010): Svetovanje na primeru zgodovinskih izobraževalnih zgoščenk.
- Robnik, V. (2010): Letna tematska priprava za pouk ZGODOVINE v 9. razredu osnovne šole.
- Učni načrt Zgodovina. Program osnovnošolskega izobraževanja (1998). Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.
- Kern, A. N., Repe, B., Nečak, D. (2003): Naše stoletje. Modrijan, Ljubljana.
- Radišek Kuhar, S. (2009): Učni list – Na pragu 20. stoletja do druge svetovne vojne.

Priloga:

<p>OPERATIVNI CILJI IZ UČNEGA NAČRTA (učni načrt zgodovina, 1998:29)</p>	<p>Učenec/učenka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna bistvene vzroke in povod za prvo svetovno vojno, • na zgodovinskem zemljevidu zna razbrati velika bojišča in poimenovati nasprotna tabora, • ob slikovnem gradivu in virih spozna in opiše vpliv vojne na življenje ljudi (žensk, otrok, vojakov), • opiše pomen vstopa ZDA v vojno na strani antante, • oceni položaj Slovencev ob začetku prve svetovne vojne, • ob viru pojasni usodne posledice londonskega sporazuma in italijanskega vstopa v prvo svetovno vojno, • ob zemljevidu spozna potek in pomen soške fronte za Slovence, • iz odlomkov virov razbere glavne vsebinske razlike med Majniško in Krfsko deklaracijo, • vrednoti težnje deklaracijskega gibanja in pojasni nastanek Države SHS, • razlikuje pojma Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, • pojasni, zakaj in kdaj se je Država SHS združila s Srbijo v Kraljevino SHS.
<p>KONKRETIZIRANI OPERATIVNI CILJI PREDMETA</p>	<p>Učenec/učenka:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše težnjo Avstro-Ogrske po širjenju političnega vpliva v JV Evropi, • pojasni vzroke in povod za prvo svetovno vojno, • opiše potek bojevanja in določi sprti strani: centralne sile in antanta, • navede nova orožja med prvo svetovno vojno in sklepa o posledicah njihove uporabe, • na konkretnih primerih sklepa o posledicah vojne za evropske države in narode, • razlikuje pojma Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, • pojasni, zakaj in kdaj se je Država SHS združila s Srbijo v Kraljevino SHS.
<p>MINIMALNI IN TEMELJNI STANDARDI ZNANJA (učni načrt zgodovina, 1998:44)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • navesti glavne vzroke in povod za izbruh prve svetovne vojne, • pravilno poimenovati nasprotna tabora • opisati položaj Slovencev med prvo svetovno vojno, • poznati soško fronto (odprtje, čas bojevanja) • navesti države, v katerih so se uveljavili totalitarni režimi in opisati njihove značilnosti, • opisati razmere, ki so sprožile svetovno gospodarsko krizo 1929 in navesti posledice, • pozna vlogo Rudolfa Maistra.

PRIČAKOVANI REZULTAT UČNE SNOVI, KATERE VREDNOTE	(KAJ ŽELIM, DA UČENCI ZNAJO OB KONCU OBRAVNAVE SPRETNOSTI OBVLADAJO, KATERO ZNANJE USVOJIJO, RAZVIJEJO?)
KAJ ŽELIM, DA UČENCI ZNAJO OB KONCU OBRAVNAVE UČNE SNOVI?	<ul style="list-style-type: none"> • razložijo glavne značilnosti zgodovinskega časa – časovna predstava; • pojasnijo najpomembnejše zgodovinske dogodke; • razložijo vzroke in posledice posameznih dogodkov; • samostojno pripovedujejo o zgodovinskih dogodkih; • razvijejo kritično mišljenje.
KATERE SPRETNOSTI OBVLADAJO?	<ul style="list-style-type: none"> • razvijejo spretnost raziskovanja in razumevanja različnih družbenih dogajanj v preteklosti in sedanjosti; • razvijejo spretnost opisovanja in analize zgodovinskih dogodkov in pojavov v preteklosti in danes; • razvijejo zavedanje, kako zgodovinska znanosti pojasnjuje naše kulturno, duhovno in materialno okolje in zapuščino; • krepijo nacionalne in evropske identitete posameznika in naroda kot celote; • razvijejo zavedanje posameznikove in narodove različnosti (medkulturnost) kot posledice različnih prostorskih, zgodovinskih in socioloških dejavnikov.
KATERE KOMPETENCE USVOJIJO?	<ul style="list-style-type: none"> • digitalna pismenost; • sporazumevanje v maternem jeziku; • učenje učenja; • kulturna zavest in izražanje; • socialne in državljanske kompetence.
KATERE VREDNOTE RAZVIJEJO?	<ul style="list-style-type: none"> • razvijejo kritičen odnos in presojanje do življenja, dela in miselnosti v različnih zgodovinskih obdobjih; • pridobijo pozitiven odnos do slovenske in evropske ter svetovne kulturne dediščine; • razvijejo strpen odnos do drugače mislečih in se zavedajo vzrokov za različnost in raznolikost kulturnega, etničnega in jezikovnega sveta (multiperspektivizem, strpnost); • pridobijo pozitiven odnos do napredka stroke in se zavedo, da je bil za doseg današnjega stanja potreben dolgotrajen zgodovinski proces.
KLJUČNI KONCEPTI	<ul style="list-style-type: none"> • koncepti za globlje razumevanje, kot so vzroki in posledice, dejstva in mnenja, spremembe in kontinuiteta, podobnosti in razlike; • koncepti, ki izhajajo iz narave zgodovinske vede, kot so kronologija, dokazi iz zgodovinskih virov, interpretacija, multiperspektivizem.

DIDAKTIČNI PRISTOPI		<ul style="list-style-type: none"> • Uporaba novih tehnologij (zgoščenke, računalniki, interaktivne table, splet ...), • učno-ciljni in procesno razvojni pristop, • kurikularne povezave, • kompetenčni pristop, • aktivne učne oblike (sodelovalno poučevanje in učenje, delo v parih, individualno delo), • aktivne učne metode (delo z IKT, diskusija, debata, delo z viri ...).
AKTIVNOSTI PREVERJANJE OCENJEVANJE ZNANJ	ZA IN	<ul style="list-style-type: none"> • ustno • pisno
SPRETNOSTI		<ul style="list-style-type: none"> • spretnost predstavljalivosti, • spretnost komunikacije, • spretnost pripovedovanja (narativna spretnost), • spretnost analiziranja dogajanja, • spretnost oblikovanja sinteze, • spretnost ocenjevanja dogajanja, • spretnost vzročnega mišljenja, • spretnost ugotavljanja vloge posameznika, • spretnost vživljanja v vlogo posameznika, • spretnost raziskovanja, • spretnost vživljanja, • spretnost argumentiranja oz. utemeljevanja, dokazovanja, • spretnost uporabe pridobljenega znanja v novih ali drugačnih okoliščinah.
KROSKURIKULARNE TEME		Informacijsko komunikacijska tehnologija (IKT).
DIDAKTIČNE ETAPE OZ. KOMPONENTE UČNEGA PROCESA:		<ul style="list-style-type: none"> • pripravljane ali uvajanje (motivacija) • urjenje ali vadenje • ponavljanje.

Tabela 1: Iz učne načrta zgodovina, Robnik, 1998